

พระราชดำรัส วันพุธ ที่ 19 พฤษภาคม 2525

“...การกสิกรรมหรือเกษตรกรรมทุกสาขา ผู้ที่ปฏิบัติก็ทราบกันดีว่าเป็นสิ่งที่ยากมิใช่เป็นของง่าย ๆ เพราะว่าจะต้องมีวิชาความรู้มาประกอบการปฏิบัติงานอย่างมาก นอกจากวิชาความรู้นั้นก็ต้องมีความอดทน คือมีความเข้มแข็งในจิตใจและปัจจัยที่สำคัญคือความสามัคคี...”

พระราชดำรัส ในโอกาสที่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั้งราชอาณาจักร ใฝ่พูลละอองธุลีพระบาท

ณ โรงโคนม สวนจิตรลดา

วันพุธ ที่ 19 พฤษภาคม 2525

พระราชดำรัส วันเสาร์ ที่ 4 ธันวาคม 2525

“...เรื่องธนาคารโคกระบือนี้ก็เป็นสิ่งที่สนับสนุนมาตั้งแต่ต้น แล้วก็เป็นเรื่องของกรมปศุสัตว์ได้รับภารกิจรับเป็นภาระที่จะดำเนิน และได้ทำเป็นผลสำเร็จอย่างดีมาหลายแห่ง เพราะว่าบางที่มีผู้เลี้ยงสัตว์พาหนะเหล่านี้แล้วก็ไปขายหรือให้เข้ากับชาวนาในราคาที่จะแพงเกินไป ทำให้ชาวนากสิกรเดือดร้อน เพราะว่าจำเป็นต้องเสียเงินสำหรับสัตว์พาหนะอย่างหนักก็ทำให้ทำมาหากินยาก ถ้าไม่มีก็ไม่ได้ ถ้ามีก็ต้องใช้เงินแพง อันนี้เป็นปัญหาอย่างหนึ่งในหลายปัญหา ธนาคารโคกระบือนี้ได้จัดให้ปัญหานี้ลุล่วงไปได้หลายแห่งแล้ว...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันเสาร์ ที่ 4 ธันวาคม 2525

พระราชดำรัส วันศุกร์ ที่ 9 พฤษภาคม 2529

“...เรามีการพูดถึงการใช้เครื่องมือสมัยใหม่สำหรับการเกษตร เช่น รถไถที่เรียกว่าแทร็คเตอร์มาทำเพื่อไถนา เป็นต้น จะเป็นอันตรายนได้ แต่ทุกคน เกษตรทุกคนต้องการแทร็คเตอร์ เพราะว่ามันสมัยใหม่แล้วก็ทำงานได้เร็วจะแถมอีกอย่างก็คือทุกคนก็อยากใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ทุกคนเห็นว่าถ้าใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ผลผลิตได้มาก แล้วก็ผู้เชี่ยวชาญก็มาบอกเหมือนกัน เกษตรกรต้องฉลาด ต้องใส่ปุ๋ยให้เป็นจะได้มีผลผลิตมาก ทั้งสองอย่าง การใช้เครื่องกลสำหรับไถนาหรือทำงานเกษตร ทั้งการใช้วัสดุเคมีคือปุ๋ยมาสำหรับให้มีผลผลิตนั้น ถ้าทำไม่ถูกต้องจะเกิดผลร้ายได้มากไมใช่น้อย...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม กรรมการสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์
การประมงทั่วราชอาณาจักร ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันศุกร์ ที่ 9 พฤษภาคม 2529

พระราชดำรัส วันศุกร์ ที่ 8 พฤษภาคม 2530

“...เมืองไทยนี้ต้องพึ่งเกษตรกร เป็นสำคัญ เพราะว่าเกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและต้องยึดอาชีพนี้มา และ
ไม่ใช่เพราะเหตุอื่น เท่านั้นเอง แต่ว่าประเทศหนึ่งประเทศใดจะอยู่ได้ก็เพราะว่ามีกิจกรรม การประกอบอาชีพในด้าน
ผลผลิตที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งในด้านที่จะเป็นการปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ปลูกผลไม้ หรือทำมาหากินในต้นสนปศุสัตว์หรือ
ประมง ฉะนั้นการที่ทางราชการได้จัดให้มีการยกย่องและแสดงความสำคัญของกสิกรโดยมีงานพืชมงคลนี้ ก็นับว่าเป็นที่
สมควรที่สุด...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสที่คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรสหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง และสมาชิกผู้รับนมสดเข้า
เฝ้าฯ ณ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

วันศุกร์ ที่ 8 พฤษภาคม 2530

พระราชดำรัส วันพุธ ที่ 11 พฤษภาคม 2531

“...สำหรับเกษตรกรจึงมีหลักวิชาและการบริหารการอยู่ร่วมกันอย่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สองอย่างนี้เป็นสำคัญแต่
นอกจากนี้ยังมีอีกว่าเกษตรกรนั้นมีหลายสาขา ก็จะต้องร่วมมือกันระหว่างที่ผู้ทำงานสาขาต่างๆด้วย และนอกจากในด้าน
เกษตรกรหรือมรดกด้านเกษตรโดยตรง ก็ยังต้องอาศัยทางอุตสาหกรรมและทางธุรกิจ เพื่อที่จะให้ชีวิตนั้นมีประโยชน์และทำ
กิจการงานให้เป็นรายได้ที่เต็มเปี่ยม ผลผลิตต่างๆนั้นย่อมต้องมาดัดแปลงเปลี่ยนแปลง แม้แต่ข้าวก็ต้องมาสีให้บริโภค
ได้ หรือต้องมาให้น้ำธุรกิจดำเนินการเพื่อที่จะจำหน่ายออกไปให้เป็นรายได้...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสที่คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรสหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ยุวเกษตรกร และสมาชิก
ผู้รับนมสดเข้าเฝ้าฯของทูลกระหม่อมฯ ณ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

วันพุธ ที่ 11 พฤษภาคม 2531

พระราชดำรัส วันศุกร์ ที่ 26 สิงหาคม 2531

“...ศูนย์การศึกษาการพัฒนานั้นแม้จะมีการปลูกข้าว ก็อาจปลูกข้าวในลักษณะต่างกันหรือว่าดูว่าในภูมิภาคของแบบนี้ เราจะปลูกอย่างไร อาจไม่ถูกหลักวิชาก็ได้ แต่ว่าชาวบ้านเขาทำอย่างนั้น เราก็ทดลองบ้าง หรือว่าถ้าปลูกข้าวไม่เกิดประโยชน์ก็ลองแก้ไขโดยวิชาอื่นบ้าง จะเป็นชลประทานก็ได้หรือด้านการพัฒนาที่ดิน หรือด้านวิชาการเกษตรมาประยุกต์ เพื่อที่จะทำให้ได้ผลมากขึ้น รวมทั้งต่อจากปลูกแล้วทำอย่างไร เก็บเกี่ยวอย่างไร หรือสีอย่างไร ขายอย่างไร คือหมายความว่าให้สามารถที่จะแก้ปัญหาทั้งต้นทางทั้งปลายทาง...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสที่ประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการพระราชดำริ นำผู้เข้าร่วมสัมมนา และบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องเฝ้า เพื่อรับพระราชทานพระบรมราโชบายเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงต่อไป ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันศุกร์ ที่ 26 สิงหาคม 2531

พระราชดำรัส วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2531

“...ถ้าจะเอาเงินไปให้คนที่หิว ก็นับว่าดีถ้าเขาไปซื้อของได้ แต่ของนั้นก็ไม่มี ต้องให้ของ เช่น จะให้ข้าวก็ต้องให้ข้าว มิใช่ให้เงินค่าข้าวสำหรับซื้อข้าว เพราะว่าข้าวก็ไม่มีในที่นั้น ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะเอาเงินไปให้...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2531

พระราชดำรัส วันอังคาร ที่ 4 ธันวาคม 2533

“...แต่ถ้าเราสามารถที่จะทำทั้งบ่อเกลือทำทั้งนาเกลือด้วย และทำนาข้าวได้ด้วย โดยวางโครงสร้างโครงการไว้ให้ตีรวมทั้งมีน้ำบริโภคก็จะเป็นการดียิ่ง ถึงได้พยายามที่จะปฏิบัติ เพื่อที่จะให้มีทั้งบ่อเกลือคือนาเกลือ มีทั้งนาข้าวได้และบริโภคน้ำได้...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอังคาร ที่ 4 ธันวาคม 2533

พระราชดำรัส วันศุกร์ ที่ 4 ธันวาคม 2535

“...เขาบอกว่าเพราะไม่มีฝน เขาปลูกกล้าไว้ และเมื่อขึ้นมาก็ปักดำ ปักดำไม่ได้เพราะไม่มีน้ำ ก็ปักในทราย ทำรูในทราย แล้วปักลงไป เมื่อปักแล้วตอนกลางวันก็เขามันลงไป แต่ตอนกลางคืนก็ตั้งตัว ตั้งตรงขึ้นมาเพราะมีน้ำค้าง แล้วในที่สุดก็ได้รวงแต่ไม่มีข้าวเท่าไร อันนี้เป็นบทเรียนที่ดี เขาก็เล่าให้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แสดงให้เห็นว่าข้าวนี้เป็นพืชที่แข็งแกร่งมาก ขอให้ได้น้ำค้างก็พอ แม้จะเป็นข้าวธรรมดาไม่ใช่ข้าวไร่ ถ้าหากว่าเราช่วยเขาเล็กน้อยก็สามารถที่จะได้ข้าวมากขึ้นหน่อย พอที่จะกิน...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ ที่ 4 ธันวาคม 2535

พระราชดำรัส วันพฤหัสบดี ที่ 16 ธันวาคม 2536

“...จะยกตัวอย่างโครงการในจุดเล็ก ซึ่งอาจนึกว่า อาจบอกว่าได้ผลดีก็เพราะว่ามันเป็นจุดเล็กๆ แต่ว่าจุดเล็กๆที่จะกล่าวนี้เป็นจุดที่ในปีผ่านมาหลายปี เป็นที่ที่แห้งแล้งอย่างแสนสาหัส คือที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ไปเมื่อปีก่อนนี้ เมื่อปีที่แล้วได้ไปเยี่ยมหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ได้เข้าไปเห็นข้าวที่เขากองเก็บเอาไว้ ชาวบ้านเขาก็บอกว่า นี่แหละข้าวที่ได้ ก็นึกว่า น่าชื่นใจว่าเก็บเกี่ยวข้าวได้ แต่เข้าไปดูข้าว แล้วจับข้าวเป็นรวงนั้น ในรวงนั้น ท่าทางมีเม็ดข้าว แต่แท้จริงจับแล้วไม่มี มีรวงเปล่าๆ เม็ดข้าวมีเพียงสองสามเม็ด หมายความว่าไร่หนึ่งเค้าหุงได้สักถังเดียวหรือสองถัง ไม่มากไม่พอกิน ก็เลยถามว่าทำไมเป็นเช่นนั้น เขาบอกว่ามันแล้ง แล้งมาทุกปี ก็เลยบอกชาวบ้านว่าจะช่วย จะลองหาวิธีที่จะทำให้เขามีข้าว ชาวบ้านก็ดีใจ และแจ้งมาภายหลังว่า มีสองรายที่จะให้ที่ดิน คนหนึ่งมี 10 ไร่ ก็ขอแบ่งให้ 5 ไร่ อีกคนหนึ่งมี 8 ไร่จะขอให้ 5 ไร่ เช่นเดียวกันเป็น 10 ไร่ บวกกับอีก 3 ไร่กว่าๆ ที่อีกคนเค้าให้ เป็น 13 ไร่ สิบสามไร่ นั่นนะอยู่ในพื้นที่ที่เป็นนากว้างพอใช้ ไม่มีน้ำ ไม่มีอ่างเก็บน้ำ ไม่มีลำห้วยที่จะมากันเป็นเขื่อนเก็บน้ำหรือฝาย เมื่อรับว่าจะช่วยก็ต้องช่วย แต่นึกในใจเรา แย่แน่ ไปรับจะช่วยให้เขามีข้าว ก็เลยคิดวิธีว่า ถ้าใน 13 ไร่ นั้น เราทำบ่อ ทำสระ ที่จะเก็บน้ำได้ประมาณ หมื่นลูกบาศก์เมตร เข้าใจว่าเมื่อฝนลง สระนั้นจะ

เต็มได้ และเมื่อเต็มแล้วถ้าหากว่าเขาปลูกข้าว แล้วเกิดความแห้งแล้ง ก็สามารที่จะตักน้ำ ที่ใช้คำว่าตักก็เพราะว่า ไม่ได้นึกถึงว่าจะหาสูบน้ำหรืออะไรไป แต่ว่านึกว่าตักน้ำมาใส่ना ที่จะมีประมาณสัก 5 ไร่ ก็คงทำได้ แล้วก็ทำให้มีข้าวได้ ในปีที่แล้วจึงปฏิบัติเช่นนั้น ลงทุนใช้เงินประมาณสามแสนบาท พัฒนาใน 13 ไร่ นั้น แล้วก็ทำสระ ทำสระแล้วทำที่ ที่จะเป็นที่นา และปลูกต้นไม้เช่นมะม่วง ปลูกผักเช่นผักคะน้า เลี้ยงสัตว์เช่นไก่ ทั้งได้ทำสำหรับพักของผู้เป็นเจ้าของ เมื่อเดือนที่แล้วได้รับรายงานพร้อมรูปถ่ายในสระนั้นมีน้ำ ในนาที่ได้ทำมีข้าวและมีเม็ดข้าวด้วย ผักก็ขึ้นต้นไม้ก็ขึ้น หมายความว่า แม้จะไม่มีต้นน้ำ ไม่มีอ่างเก็บน้ำ หรือเขื่อนหรือฝาย สระน้ำของที่นี่ก็สามารที่จะเก็บน้ำไว้ เพื่อที่จะใช้เลี้ยงข้าวให้มีเม็ด...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดี ที่ 16 ธันวาคม 2536

พระราชดำรัส วันพฤหัสบดี ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538

“...ทฤษฎีใหม่เป็นวิธีปฏิบัติการเกษตรอีกแนวทางหนึ่ง ที่คิดค้นขึ้นสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนน้อย หรือแปลงขนาดเล็ก มีหลักสำคัญอยู่ว่า แต่ละแปลงจะแบ่งออกเป็นส่วนๆ สมมุติว่าแปลงหนึ่งมี 15 ไร่ จะปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกไม้ผล พืชไร่ หรือพืชผักสวนครัว 5 ไร่ ขุดสระน้ำ 3 ไร่ ปลูกที่อยู่อาศัยและอื่นๆ อีก 2 ไร่ วิธีนี้ได้ทดลองปฏิบัติขึ้นแรกมานานพอสมควร และได้ผลดีที่น่าพอใจระดับหนึ่ง คือเกษตรกรมีข้าวบริโภคเพียงพอตลอดปี และมีรายได้พอเลี้ยงตัวเองได้...”

พระบรมราชาบาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ณ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

วันพฤหัสบดี ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538

พระราชดำรัส วันจันทร์ ที่ 16 ตุลาคม 2538

“...แม้โลกเราทุกวันนี้จะเจริญรุดหน้าด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีอันก้าวหน้าก้าวไกลเพียงใดก็ตามแต่อาหารก็ยังเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอยู่สำหรับชีวิตของคนเรา โดยไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาทดแทนได้ เพราะชีวิตทุกชีวิตจะต้องบริโภคอาหาร เพื่อบรรเทาความหิวและเสริมสร้างบำรุงร่างกายให้เติบโตแข็งแรง นอกจากนี้ อุตสาหกรรมหลายชนิดยังต้องอาศัยผลผลิตจากการเกษตรเป็นวัตถุดิบปัญหาอยู่ที่ว่า ในปัจจุบันพื้นที่การเกษตรซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลกมีจำกัด ตรงกันข้ามกับจำนวนประชากรที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น เหตุนี้ทุกประเทศจะต้องร่วมมือกันพัฒนางานด้านเกษตรอย่างใกล้ชิด และร่วมกันวางแผนด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของประชากรในโลก อีกเรื่องหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าใคร่จะปรารภในที่นี้

ก็คืองานด้านเกษตรมีลักษณะพิเศษอยู่ประการหนึ่ง คือการผลิตที่อาศัยพลังธรรมชาติเป็นหลัก โดยไม่ต้องใช้วัตถุอันตรายใดที่ยังมีธรรมชาติอยู่ คือมีดิน มีน้ำ มีแสงแดด มีลมฟ้าอากาศ เกษตรกรก็สามารถบันดาลให้ผลผลิตทางการเกษตรงอกงามเพิ่มพูนขึ้นตลอดไปได้ตราบนั้น ดังนั้น การนำหลักวิชาและเทคโนโลยีใดๆ มาใช้ในงานเกษตรกรรม จึงต้องพยายามระมัดระวังไม่ให้เป็นการทำลายธรรมชาติ เพราะจะมีผลกระทบเสียหายแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยตรงทั้งในปัจจุบันและอนาคต...”

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานวันอาหารโลก ณ สำนักงานองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ สาขาภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

วันจันทร์ ที่ 16 ตุลาคม 2538